

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

Катедра „Германистика и романистика“

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гургана Петкова Пенчева-Апостолова

относно представения от Елена Димитрова Андонова-Калъпсъзова

дисертационен труд на тема

**HYPertextUAL TRANSPositionS OF SHAKESPEARE'S PASTORAL
ROMANCE *THE TEMPEST* IN JOHN FOWLES' *THE MAGUS*, IRIS MURDOCH'S
THE SEA, THE SEA AND JOHN BANVILLE'S *GHOSTS***

за придобиване на академичната степен „ДОКТОР“

по научната специалност Литература на народите на Европа, Америка, Африка,
Азия и Австралия, професионално направление 2.1 Филология: хуманитарни
науки

Кратки биографични данни за кандидата

Елена Димитрова Андонова-Калъпсъзова е родена през 1972 г. в град Петрич; завършила е *Английска филология* в СУ „Климент Охридски“ през 1996 г.; специализирала е краткосрочно в Канада, Лондон – два пъти и Единбург; преподавател е по практически английски език, теория на литературата, английска литература и американска литература; активен член на Българското дружество по англицистика и главен координатор и организатор на конференциите по англицистика, чиито домакин е Югозападен университет. Академичната ѝ кариера започва през 2000 г. със спечелването на асистентско място за катедрата по чужди езици в Югозападен университет – Благоевград пред комисия от СУ и впечатляващо представяне; интересът ѝ към Шекспир и интертекста

датира от 2003 г. като регистриран участник в 8-та конференция на българското дружество по англицистика в Благоевград. Следват серия блестящи представяния на международни конференции, а също и публикации и развити индивидуални проекти, които ѝ печелят не просто възможност за специализации, но и академичен престиж. Прецизен и фин човек, харесван преподавател, отдадена на литературата и автор на романтични песенни стихове на английски език, изключително вискателна към себе си.

Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата.

Основните творчески и научни интереси на Елена Андонова са в областта на англоезичната литература. Съпътстващи докторската теза, са серия от 5 публикации – първа глава в международен сборник и статии, а също и над 10 доклади пред международни научни конференции, без да споменаваме преподаваните курсове и семинарните занятия, които също са научна продукция, напълно в синхрон с предложения материал, който може да се смята за крайният продукт на първия етап от академичната кариера на авторката.

Докторският труд е в обем 197 страници и количествено напълно покрива стандартните изисквания за работа от този вид. Качествено, обаче, представеният за обсъждане материал далеч надхвърля критериите за обикновен докторат и по задълбоченост на изследването, и по прецизност, и по финес на академичния перформанс. Структурно трудът обхваща увод, седем глави, заключение и библиография като следва ясен и чист модел, където уводът мотивира обекта, предмета, задачите, теоретичните основания и методологията на изследването, първата глава изяснява положенията от теориите за интертекста, които са използвани в анализа, а втората глава представя трите романа, явяващи се в качеството на *хипертекстови* преноси на Шекспировия текст, разбран като *палимпсест* /според възприетите от Женет термини/ – на фона на критичната литература и тенденциите на тяхната критична оценка; следващата двойка глави разглежда същността на пасторала и пасторалния романс в диахронен план и в детайли в третата глава, за да може да обоснове съответните характеристики в Шекспировия текст; трите последни глави проектират създадената теоретична база в анализа на интертекста в трите романа - „Магът“ на Джон Фауълс, „Морето, морето“ на Айрис Мърдък и „Духове“ на Джон Банвил. Заключениеята идват на мястото си като

завършек и като препратка в две посоки – обратно към труда, за да му се насладим отново и в перспектива, очаквайки подсказване на следващите търсения на докторантката.

В избора на трите романа, Елена се осланя съвсем логично върху доминиращите критични тенденции в края на 20 век, където анализите на присъствието на Шекспир в тях като постмодерно пренаписване и пресъздаване на фигурата на Просперо, засенчва анализите на първичния текст на „Бурята“. Акцентите, около които се изгражда по-нататък търсенето в дисертацията са четирите, признати от критиката за водещи концепти в проекциите на Шекспировия текст: *изкуството, любовта, природата и магията*.

Областта е литературната теория и литературния анализ. Забележително е колко изчистени са границите на изследването, което се фокусира върху избрания обект и преследва изучаването на своя предмет с микроскопска прецизност.

И все пак, има надхвърляне на областта на изследване поне в две отношения: първо, това е поставянето на индивида Просперо в центъра на етико-естетическите проекции на хуманността в текстовете от постмодерната епоха; второ, това е същността на анализа, който не е анализ на текст, а на интертекст, което го прави многопластов и по отношение на задачите, и по отношение на инструментариума за тяхното осъществяване, и по отношение на преследваните резултати – от аксиологическите трансформации до техническите детайли за пренаписване на парадигматично първичен текст в нови контексти, или, както е казано в текста – възприемането на матрицата на пасторалния романс от отворения текст на Шекспировата „Буря“ и пресъздаването ѝ в *топосите* на постмодерния 20-ти век между първата версия на романа на Фаулс от 1965 г. до 1990те години и появата на „Духове“.

По отношение на съдържанието на дисертационния труд, неговата логическа мотивация и аргументация бих могла да дам определение с една дума: *стройност*. Позиционирането на литературната теория и литературния анализ в първите две двойки глави предполага детайлизирането на инструментариума на интертекстовостта в изследването на трите романа в 5-та, 6-та и 7-ма глави.

По отношение на оня белег на академичния дискурс, който реториците наричат *елокуцио* – работата има стойността на оригинална творба на изкуството на текста. Изясняването на понятията е последователно, безотказно до прецизирането им в нейния контекст, мотивирано чрез изключително прецизирана аргументация. И всичко това е в

един многоцветен, елегантен стил на изложение, където авторовият дискурс е средата, която Елена създава за препрочита на критиката и самите произведения. Няма необоснована и неправомерна употреба на чужди текстове, нещо повече – тази работа е модел за надграждане на теории и разширяването им в анализа.

Научна стойност на предложения труд /приноси/

1. Създаден е критичен труд, в който литературната теория и практиката на литературния анализ са в синхрон и постигат парадигматична стойност.
2. Информативността на текста е изключително гъста.
3. Показан е един комплексен подход към анализа на интертекста, който експлицира пренаписването на Шекспир във времето и през жанровете, като показва точно как става това.
4. Демонстрирана е изключителна синхронизация между съществуващата теория, обекта на изследване и авторовия текст на дисертацията.
5. Представени са съдържателно в детайли четири ключови произведения на англоезичната литература.
6. Анализът е фокусиран върху топосите на нашата съвременност и макар че съществува уговорката за избягване на идеологиите, всъщност зеленият цвят на текста е горещ, а естетико-етичните стойности като цели на анализа, са в хармония с проблемите на съвременния човек.
7. Текстът на дисертационния труд е енергийно богат, тъй като намира мостове между културни контексти извън времето и във времето, той носи магията в себе си, макар и да твърди, че демитологизира матриците на интертекста, раздипля гънките на текстовете на трите съвременни романа и показва Шекспир на равнището на съвременните вкусове и ценности. Ремитологизацията на литературата чрез подобен анализ е в полза на студентите, на които Елена Андонова преподава литература.

8. Текстът на дисертацията е отворен. Той може да се чете паралелно в реалности, които интертекстовостта създава и позволява да проектираме методологията на изследване върху други препрочити и пренаписвания на текстове. В това отношение текстът учи как да се подхожда, създава своя собствена методологична парадигма.

Критични бележки и препоръки

В силата на труда е неговата основна слабост: прецизно направеният жанров анализ по отношение на преносите на емблематичната Шекспирова творба «Бурята» в три също така емблематични романа от края на 20 век и вградения в текста на дисертацията метаанализ на теориите за интертекста, представляват блестящо изпълнена трудна задача от аналитичен тип. Същевременно авторката остава невидима — нейният прочит няма своите имена, тя не е изобретила термини и дори не си присвоява методологичния подход към прилагането на съответните аспекти от разгледаните теории. Това е много почтено по отношение на техните автори, но ми се струва, че при преработването на дисертацията за издаване като монографичен труд, мястото на автора Елена Андонова вече не би трябвало да е зад кулисите, защото този труд е оригинален, стойностен и с голям образователен потенциал.

Авторефератът е на български език, следва количествено и съдържателно нормите за този тип текст и съответства напълно на труда, като в съгъстена информативна форма създава ясна представа за целите и задачите на изложението, теоретичния корпус и същността на аналитичната процедура. Естествено, не би могъл да пресъздаде изящството на академичния текст на английски език.

В заключение, на основание на дадената по-горе обща положителна характеристика на продуктивността на научната и преподавателската дейност на кандидатката, достойнствата на предложения дисертационен труд и оценката на нейните творчески научни постижения с приносен характер, а също в съгласие с нормативните документи за научни звания и степени, гласувам „за” присъждането на образователната и научна степен „доктор” по научната специалност *2.1 Литература на народите на Европа, Америка, Африка,*

Азия и Австралия, професионално направление Филология: хуманитарни науки на
Елена Димитрова Андонова-Калъпсцова.

27.11.2012 г.

Автор на становището:

Доц. д-р Гергана Апостолова